ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 6ης Απριλίου 2006 *

Στην υπόθεση C-551/03 P,

με αντικείμενο αναίρεση δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η οποία ασκήθηκε στις 29 Δεκεμβρίου 2003,

General Motors BV, πρώην General Motors Nederland BV και Opel Nederland BV, με έδρα το Lage Mosten (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τους D. Vandermeersch και R. Snelders, advocaten, καθώς και τον T. Graf, Rechtsanwalt, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η:

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους W. Mölls και A. Whelan, επικουρούμενους από τον J. Flynn, QC, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, S. von Bahr (εισηγητή), A. Borg Barthet και U. Lõhmus, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Ιουλίου 2005,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως η General Motors BV ζητεί τη μερική αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 21ης Οκτωβρίου 2003, T-368/00, General Motors Nederland και Opel Nederland κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-4491, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση 2001/146/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Σεπτεμβρίου 2000, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση COMP/36.653 — Opel) (ΕΕ 2001, L 59, σ. 1, στο εξής: επίμαχη απόφαση).

Ιστορικό της διαφοράς

2 Τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό πλαίσιο, όπως προκύπτουν από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

3 Η Opel Nederland BV (στο εξής: Opel Nederland) συστάθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 1994 ως θυγατρική κατά 100 % της General Motors Nederland BV (στο εξής: General Motors Nederland). Είναι η μόνη εθνική εταιρία πωλήσεων οχημάτων μάρκας Opel στις Κάτω Χώρες. Οι δραστηριότητές της περιλαμβάνουν την εισαγωγή, την εξαγωγή και το χονδρικό εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων, καθώς και ανταλλακτικών και εξαρτημάτων. Η εταιρία αυτή έχει συνάψει συμβάσεις αντιπροσωπείας για την πώληση και την παροχή υπηρεσιών με 150 περίπου αντιπροσώπους, οι οποίοι, ως εκ τούτου, έχουν ενσωματωθεί στο δίκτυο διανομής της Opel στην Ευρώπη ως εξουσιοδοτημένοι μεταπωλητές.

4 Οι συμβάσεις αντιπροσωπείας απαλλάσσονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ), βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 123/85 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου [81], παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρέτησης των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15, σ. 16). Ο κανονισμός αυτός αντικαταστάθηκε από την 1η Οκτωβρίου 1995 από τον κανονισμό (ΕΚ) 1475/95 της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 1995 (ΕΕ L 145, σ. 25).

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 10, στοιχείο α΄, καθενός από τους δύο αυτούς κανονισμούς επιτρέπει στον κατασκευαστή ή/και στον εισαγωγέα του να απαγορεύει στους αντιπροσώπους την παράδοση των προϊόντων που καλύπτονται από τη σύμβαση και των αντίστοιχων με αυτά προϊόντων σε μεταπωλητές που δεν ανήκουν στο δίκτυο διανομής. Αντίθετα, οι ίδιοι αυτοί κανονισμοί δεν επιτρέπουν

στον κατασκευαστή ή/και στον εισαγωγέα του να απαγορεύει στους αντιπροσώπους την παράδοση των προϊόντων που καλύπτονται από τη σύμβαση και των αντίστοιχων με αυτά προϊόντων στους τελικούς καταναλωτές, στους εξουσιοδοτημένους μεσάζοντες ή σε άλλους αντιπροσώπους που ανήκουν στο δίκτυο διανομής του κατασκευαστή ή/και του εισαγωγέα.

6 Στις 28 και 29 Αυγούστου 1996 η Opel Nederland απέστειλε επιστολή σε 18 αντιπροσώπους οι οποίοι είχαν εξαγάγει, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1996, τουλάχιστον δέκα αυτοκίνητα. Η επιστολή αυτή έχει ως εξής:

«[...] Διαπιστώσαμε ότι η εταιρία σας πώλησε σημαντικό αριθμό οχημάτων Opel στο εξωτερικό κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1996. Κατά την άποψή μας, η ποσότητα είναι τόσο μεγάλη, ώστε να έχουμε έντονη υποψία ότι οι πωλήσεις δεν συμφωνούν με τη διατύπωση και το πνεύμα της ισχύουσας σύμβασης αντιπροσωπείας της Opel. [...] Έχουμε την πρόθεση να ελέγξουμε την απάντησή σας σε σχέση με τα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί σχετικά με αυτό στα βιβλία σας. Θα σας ενημερώσουμε στη συνέχεια για το τι πρόκειται να συμβεί. Τα ανωτέρω δεν αλλάζουν το γεγονός ότι είστε κατά κύριο λόγο υπεύθυνοι για ικανοποιητική απόδοση πωλήσεων στην ειδική σφαίρα επιρροής σας [...]».

7 Σε μια σύσκεψη της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, η διοίκηση της Opel Nederland αποφάσισε να λάβει ορισμένα μέτρα σχετικά με τις εξαγωγές από τις Κάτω Χώρες. Τα πρακτικά της συσκέψεως αυτής περιγράφουν τα μέτρα αυτά ως εξής:

«[...] Αποφάσεις που ελήφθησαν:

1) Όλοι οι γνωστοί αντιπρόσωποι εξαγωγείς (20) θα ελεγχθούν από την Opel Nederland BV. Η προτεραιότητα θα είναι από την κορυφή προς τη βάση όπως ορίζεται στον κατάλογο "αντιπρόσωποι-εξαγωγείς" με ημερομηνία 26 Σεπτεμβρίου 1996. Ο κ. Naval [οικονομικός διευθυντής] θα διοργανώσει αυτόν τον έλεγχο.

2) Ο κ. De Heer [διευθυντής πωλήσεων και προωθήσεως των πωλήσεων] θα απαντήσει σε όλους τους αντιπροσώπους που έδωσαν απάντηση στην πρώτη επιστολή για τις εξαγωγικές δραστηριότητες, την οποία απέστειλε σε αυτούς η Opel. Θα ειδοποιηθούν για τους ελέγχους και για το ότι η έλλειψη του προϊόντος θα καταλήξει σε περιορισμένο εφοδιασμό.

3) Οι περιφερειακοί διευθυντές πωλήσεων θα συζητήσουν το θέμα των εξαγωγών με τους αντιπροσώπους εντός των προσεχών δύο εβδομάδων. Οι αντιπρόσωποι θα ενημερωθούν ότι λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας του προϊόντος θα λάβουν (μέχρι νεότερης ανακοίνωσης) μόνον ορισμένο αριθμό μονάδων που αντιστοιχεί στον δικό τους οδηγό πωλήσεων. Θα τους ζητηθεί να προσδιορίσουν στον περιφερειακό διευθυντή ποιες μονάδες από τις καθυστερημένες παραγγελίες τους επιθυμούν πραγματικά να παραλάβουν. Οι ίδιοι οι αντιπρόσωποι οφείλουν να επιλύσουν οποιοδήποτε πρόβλημα με τους αγοραστές τους.

4) Οι αντιπρόσωποι που θα πληροφορήσουν τον περιφερειακό διευθυντή ότι δεν επιθυμούν να σταματήσουν την εξαγωγή οχημάτων σε μεγάλη κλίμακα θα κληθούν να συναντήσουν τους κ.κ. De Leeuw [γενικό διευθυντή] και De Heer στις 22 Οκτωβρίου 1996.

5) Ο κ. Notenboom [διευθυντής του προσωπικού πωλήσεων] θα ζητήσει από την GMAC να ελέγξει το απόθεμα των αντιπροσώπων για να προσδιορίσει τον ακριβή αριθμό μονάδων που συνεχίζουν να υπάρχουν. Αναμένεται ότι σημαντικό μέρος μπορεί εν τω μεταξύ να έχει εξαχθεί.

6) Δεν θα λαμβάνονται πλέον υπόψη τα οχήματα που θα πωλούνται κατά τις μελλοντικές εκστρατείες πωλήσεων αλλά θα ταξινομούνται εκτός Κάτω Χωρών. Οι ανταγωνιστές μας εφαρμόζουν παρόμοιους όρους.

7) Ο κ. Aukema [υπεύθυνος της εμπορευματοποίησης] θα διαγράψει τα ονόματα των αντιπροσώπων που προβαίνουν σε εξαγωγές από τους καταλόγους των εκστρατειών πωλήσεων. Τα αποτελέσματα του ελέγχου θα προσδιορίσουν τους μελλοντικούς συμμετέχοντες.

8) Ο κ. Aelen [διευθυντής του προσωπικού του οικονομικού τομέα] θα συντάξει σχέδιο επιστολής προς τους αντιπροσώπους με την οποία θα τους ενημερώνει ότι από την 1η Οκτωβρίου 1996 η Opel Nederland BV θα χρεώνει 150 NLG για τον εφοδιασμό των επίσημων εισαγωγέων με δηλώσεις, όπως έγκριση τύπου και προπαρασκευή των τελωνειακών εγγράφων για ορισμένα αφορολόγητα αυτοκίνητα (π.χ. διπλωματικά).»

8 Κατόπιν των επιστολών της 28ης και της 29ης Αυγούστου 1996 και των απαντήσεων των αντιπροσώπων, η Opel Nederland απέστειλε στις 30 Σεπτεμβρίου 1996 νέα επιστολή στους εμπλεκόμενους 18 αντιπροσώπους. Η επιστολή αυτή έχει ως εξής:

«[...] Η απάντησή σας ήταν για μας απογοητευτική, επειδή δηλώνει ότι δεν έχετε κατανόηση για τα κοινά συμφέροντα όλων των αντιπροσώπων Opel και της Opel Nederland. Το τμήμα μας λογιστικού ελέγχου θα εξετάσει τις δηλώσεις σας. Ενόσω διαρκεί η έρευνα, δεν θα λάβετε πληροφορίες για τις διαφημιστικές εκστρατείες επειδή αμφιβάλλουμε για το κατά πόσο τα στοιχεία σας είναι ορθά [...]».

9 Οι λογιστικοί έλεγχοι διενεργήθηκαν μεταξύ 19 Σεπτεμβρίου και 27 Νοεμβρίου 1996.

10 Στις 24 Οκτωβρίου 1996 η Opel Nederland απέστειλε σε όλους τους αντιπροσώπους εγκύκλιο σχετική με τις πωλήσεις στους τελικούς χρήστες στην αλλοδαπή. Σύμφωνα με την εγκύκλιο αυτή, οι αντιπρόσωποι είναι ελεύθεροι να πωλούν στους τελικούς χρήστες που κατοικούν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και οι τελικοί χρήστες μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες μεσάζοντα.

11 Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μετά από πληροφορίες ότι η Opel Nederland ακολουθούσε στρατηγική συνιστάμενη στη συστηματική παρεμπόδιση των εξαγωγών καινούριων αυτοκινήτων από τις Κάτω Χώρες προς άλλα κράτη μέλη, διέταξε, με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1996, τη διεξαγωγή ερευνών, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Οι έρευνες αυτές πραγματοποιήθηκαν στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 1996 στην Opel Nederland και στη Van Twist, αντιπρόσωπο της Opel στο Dordrecht (Κάτω Χώρες).

12 Στις 12 Δεκεμβρίου 1996 η Opel Nederland γνωστοποίησε στους αντιπροσώπους κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την πώληση καινούριων αυτοκινήτων στους μεταπωλητές και στους μεσάζοντες.

13 Με εγκύκλιο της 20ής Ιανουαρίου 1998, η Opel Nederland πληροφόρησε τους αντιπροσώπους της ότι ο αποκλεισμός της καταβολής πριμοδοτήσεων για πωλήσεις προς εξαγωγή είχε καταργηθεί αναδρομικώς.

14 Στις 21 Απριλίου 1999 η Επιτροπή κοινοποίησε στην General Motors Nederland και στην Opel Nederland ανακοίνωση αιτιάσεων.

15 Στις 20 Σεπτεμβρίου 2000 η Επιτροπή εξέδωσε την επίμαχη απόφαση.

Η επίμαχη απόφαση της Επιτροπής

16 Με την επίμαχη απόφαση, η Επιτροπή επέβαλε στις αναιρεσείουσες πρόστιμο 43 εκατομμυρίων ευρώ λόγω παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Opel Nederland συνήψε με τους αντιπροσώπους της Opel που είναι εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες συμφωνίες αποσκοπούσες στον περιορισμό ή στην απαγόρευση των προς εξαγωγή πωλήσεων οχημάτων Opel στους τελικούς καταναλωτές που κατοικούν εντός άλλων κρατών μελών και στους αντιπροσώπους της Opel που είναι επίσης εγκατεστημένοι εντός άλλων κρατών μελών.

17 Το συμπέρασμα αυτό βασίστηκε στους ακόλουθους κυρίως ισχυρισμούς: πρώτον, τον Σεπτέμβριο του 1996 η Opel Nederland υιοθέτησε γενική στρατηγική αποσκοπούσα στον περιορισμό ή στην παρεμπόδιση κάθε πωλήσεως προς εξαγωγή από τις Κάτω Χώρες· δεύτερον, η γενική στρατηγική της Opel Nederland υλοποιήθηκε με ατομικά μέτρα, που εφαρμόστηκαν βάσει κοινής συμφωνίας με τους αντιπροσώπους της στο πλαίσιο της πρακτικής εκτελέσεως των συμβάσεων αντιπροσωπείας και τα οποία είχαν καταστεί αναπόσπαστο τμήμα των συμβατικών σχέσεων που διατηρούσε η Opel Nederland με τους αντιπροσώπους του δικτύου της επιλεκτικής διανομής στις Κάτω Χώρες.

18 Σύμφωνα με την επίμαχη απόφαση, η γενική στρατηγική περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα μέτρα:

— μια περιοριστική πολιτική εφοδιασμού,

— μια περιοριστική πολιτική πριμοδοτήσεων, που απέκλειε από τις εκστρατείες πριμοδοτήσεων επί των λιανικών πωλήσεων τις προς εξαγωγή πωλήσεις σε τελικούς καταναλωτές και η οποία εφαρμόστηκε από την 1η Οκτωβρίου 1996 μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 1998,

— άμεση απαγόρευση όλων αδιακρίτως των εξαγωγών, η οποία εφαρμόστηκε από τις 31 Αυγούστου έως τις 24 Οκτωβρίου 1996, όσον αφορά τις πωλήσεις προς τους τελικούς καταναλωτές, και από τις 31 Αυγούστου έως τις 12 Δεκεμβρίου 1996, όσον αφορά τις πωλήσεις προς τους λοιπούς αντιπροσώπους της Opel.

19 Όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η επίμαχη απόφαση αναφέρει ότι η Επιτροπή οφείλει, βάσει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 17, να λάβει υπόψη όλες τις συγκεκριμένες περιστάσεις, ειδικότερα δε τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

20 Με την επίμαχη απόφαση, η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως πολύ σοβαρή, δεδομένου ότι η Opel Nederland είχε παρεμποδίσει την υλοποίηση του σκοπού της ενιαίας αγοράς. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τη σημαντική θέση που κατέχει η μάρκα Opel στις σχετικές αγορές της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Κατά την απόφαση αυτή, η παράβαση είχε παραγάγει αποτελέσματα και στις αγορές άλλων κρατών μελών. Η Opel Nederland είχε ενεργήσει εκ προθέσεως, καθόσον δεν μπορούσε να αγνοεί ότι τα επίμαχα μέτρα αποσκοπούσαν στον περιορισμό του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ποσό των 40 εκατομμυρίων ευρώ αποτελούσε κατάλληλη βάση για τον καθορισμό του προστίμου αυτού.

21 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η διαπραχθείσα παράβαση είχε διαρκέσει από τα τέλη Αυγούστου ή τις αρχές Σεπτεμβρίου 1996 μέχρι τον Ιανουάριο 1998, δηλαδή δεκαεπτά μήνες, πράγμα που συνιστούσε παράβαση μεσαίας διάρκειας. Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια καθενός από τα τρία ειδικά μέτρα, θεώρησε δικαιολογημένη την αύξηση του ποσού των 40 εκατομμυρίων ευρώ κατά 7,5%, ήτοι κατά 3 εκατομμύρια ευρώ, οπότε το ύψος του προστίμου ανήλθε στα 43 εκατομμύρια ευρώ.

22 Τέλος, η Επιτροπή εκτίμησε ότι δεν υφίσταντο εν προκειμένω ελαφρυντικές περιστάσεις, καθόσον ιδίως η Opel Nederland εξακολούθησε να εφαρμόζει ένα σημαντικό στοιχείο της παραβάσεως αυτής, και συγκεκριμένα την πολιτική των περιοριστικών πριμοδοτήσεων, μετά τους ελέγχους που διενεργήθηκαν στις 11 και στις 12 Δεκεμβρίου 1996.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

23 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Νοεμβρίου 2000, η General Motors Nederland και η Opel Nederland άσκησαν προσφυγή με την οποία ζήτησαν την ακύρωση της επίμαχης απόφασης της Επιτροπής και, επικουρικά, την ακύρωση ή τη μείωση του ύψους του προστίμου που είχε επιβληθεί με την εν λόγω απόφαση.

24 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, η General Motors Nederland και η Opel Nederland αμφισβήτησαν ότι η Opel Nederland είχε υιοθετήσει οποτεδήποτε στρατηγική αποσκοπούσα στην παρεμπόδιση ή στον περιορισμό όλων αδιακρίτως των εξαγωγών. Από προσεκτική ανάγνωση των εγγράφων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή, ιδίως των πρακτικών της συσκέψεως της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, προκύπτει ότι η στρατηγική αποσκοπούσε αποκλειστικά στον περιορισμό των παράνομων προς εξαγωγή πωλήσεων σε μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές, οι οποίες απαγορεύονταν από τις ισχύουσες συμβάσεις αντιπροσωπείας, και όχι στον περιορισμό των νομίμων εξαγωγών προς τελικούς καταναλωτές ή προς άλλους αντιπροσώπους.

25 Με τη σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής στηρίζονταν στα πρακτικά της συσκέψεως της διοικήσεως της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, τα οποία συνιστούσαν το τελικό κείμενο σχετικά με τα μέτρα που είχαν ληφθεί από τα ανώτατα στελέχη της διοικήσεως της Opel Nederland.

26 Στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο εξέθεσε ότι η θέση των προσφευγουσών ότι η Opel Nederland απλώς επιδίωξε τον περιορισμό των εξαγωγών που δεν ήσαν σύμφωνες προς τις συμβάσεις αντιπροσωπείας ουδόλως προέκυπτε από το κείμενο των πρακτικών.

27 Με τη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο πρόσθεσε ότι η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από την ανάγνωση ορισμένων εσωτερικών εγγράφων, από τα οποία προέκυπτε ότι οι ιθύνοντες της Opel Nederland προβληματίζονταν σε σχέση με την αύξηση των εξαγωγών και μελετούσαν τη λήψη μέτρων προκειμένου να περιορίσουν, αν όχι να σταματήσουν, όλες τις εξαγωγές.

28 Με τη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο επισήμανε επίσης ότι η απόφαση που έλαβε η Opel Nederland να μη χορηγήσει πλέον πριμοδοτήσεις για πωλήσεις προς εξαγωγή δεν μπορούσε, εκ της φύσεώς της, να αφορά παρά μόνον πωλήσεις σύμφωνες προς τις συμβάσεις αντιπροσωπείας, δεδομένου ότι οι πριμοδοτήσεις ουδέποτε είχαν χορηγηθεί για τις πωλήσεις προς αποδέκτες άλλους πέραν των τελικών καταναλωτών.

29 Με τη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο πρόσθεσε ότι η ερμηνεία της Επιτροπής επιρρωννυόταν από το γεγονός ότι κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως δεν είχαν ακόμη διενεργηθεί οι λογιστικοί έλεγχοι στους αντιπροσώπους για τους οποίους υπήρχαν υποψίες ότι είχαν προβεί σε πωλήσεις προς εξαγωγή και συνεπώς η Opel Nederland δεν μπορούσε να γνωρίζει αν οι «εξαγωγείς» αντιπρόσωποι είχαν πράγματι πραγματοποιήσει πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές.

30 Με τη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ορθώς η Επιτροπή είχε καταλήξει ότι η Opel Nederland είχε υιοθετήσει στις 26 Σεπτεμβρίου 1996 γενική στρατηγική αποσκοπούσα στην παρεμπόδιση κάθε εξαγωγής.

31 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η General Motors Nederland και η Opel Nederland ισχυρίστηκαν ότι η εκτίμηση της Επιτροπής ότι η Opel Nederland εφάρμοσε πολιτική περιορισμού του εφοδιασμού αντίθετη προς το άρθρο 81 ΕΚ συνιστούσε πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και πλάνη περί το δίκαιο.

32 Με τη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι δεν είχε αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι το μέτρο περιορισμού του εφοδιασμού είχε ανακοινωθεί στους αντιπροσώπους ούτε βέβαια ότι το μέτρο αυτό εντασσόταν στο πεδίο των συμβατικών σχέσεων μεταξύ της Opel Nederland και των αντιπροσώπων της.

33 Κατόπιν αυτών, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως ήταν βάσιμος. Κατά συνέπεια, ακύρωσε την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής, καθόσον με την απόφαση αυτή είχε διαπιστωθεί η ύπαρξη μέτρου περιορισμού του εφοδιασμού αντίθετου προς το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

34 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως η General Motors Nederland και η Opel Nederland ισχυρίστηκαν ότι η εκτίμηση της Επιτροπής ότι η Opel Nederland είχε θέσει σε εφαρμογή περιοριστικό σύστημα πριμοδοτήσεων για τις λιανικές πωλήσεις αντίθετο προς το άρθρο 81 ΕΚ συνιστούσε πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και πλάνη περί το δίκαιο.

35 Με τη σκέψη 98 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο τόνισε καταρχάς ότι ο αποκλεισμός των προς εξαγωγή πωλήσεων από το σύστημα των πριμοδοτήσεων, το οποίο είχε καταστεί αναπόσπαστο τμήμα των συμβάσεων αντιπροσωπείας μεταξύ της Opel Nederland και των αντιπροσώπων της, συνιστούσε συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

36 Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο εξέτασε, με τις σκέψεις 99 επ., αν το επίμαχο μέτρο αποσκοπούσε στον περιορισμό του ανταγωνισμού.

37 Με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο δέχτηκε ότι ορθώς η Επιτροπή είχε υποστηρίξει ότι, αφού οι πριμοδοτήσεις δεν χορηγούνταν πλέον για τις προς εξαγωγή πωλήσεις, το περιθώριο οικονομικών χειρισμών που διέθεταν οι αντιπρόσωποι για να πραγματοποιούν τέτοιες πωλήσεις είχε μειωθεί σε σχέση με εκείνο που διέθεταν για να πραγματοποιούν εγχώριες πωλήσεις. Συναφώς το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι οι αντιπρόσωποι ήταν αναγκασμένοι είτε να εφαρμόζουν στους αλλοδαπούς πελάτες λιγότερο ευνοϊκούς όρους απ' ό,τι στους εγχώριους είτε να αρκούνται σε μικρότερο περιθώριο κέρδους στην περίπτωση των προς εξαγωγή πωλήσεων. Με την κατάργηση των πριμοδοτήσεων για τις προς εξαγωγή πωλήσεις, οι πωλήσεις αυτές κατέστησαν, κατά το Πρωτοδικείο, λιγότερο συμφέρουσες για τους αλλοδαπούς πελάτες ή για τους αντιπροσώπους. Το Πρωτοδικείο έκρινε συνεπώς ότι το μέτρο αυτό μπορούσε, ως εκ της φύσεώς του, να επηρεάσει αρνητικά τις προς εξαγωγή πωλήσεις, έστω και αν δεν υπήρχε περιορισμός του εφοδιασμού.

38 Το Πρωτοδικείο, αναφερόμενο στην εκτίμηση του πρώτου λόγου ακυρώσεως, πρόσθεσε, με τη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι τα μέτρα που είχε λάβει η διοίκηση της Opel Nederland οφείλονταν στην αύξηση των προς εξαγωγή πωλήσεων και αποσκοπούσαν στον περιορισμό τους.

39 Με τη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη φύση του μέτρου όσο και τους σκοπούς του καθώς και το οικονομικό πλαίσιο εντός του οποίου επρόκειτο να εφαρμοστεί, έκρινε ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, το μέτρο αυτό συνιστούσε συμφωνία αποσκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 1ης Φεβρουαρίου 1978, 19/77, Miller κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 47, σκέψη 7, της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψεις 23 έως 25, και της 28ης Μαρτίου 1984, 29/83 και 30/83, CRAM και Rheinzink κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1679, σκέψη 26).

40 Επικουρικά η General Motors Nederland και η Opel Nederland ισχυρίστηκαν ότι το επιβληθέν πρόστιμο των 43 εκατομμυρίων ευρώ δεν είχε εύλογη σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έλαβε

υπόψη την απουσία προθέσεως όσον αφορά την παράβαση αυτή, την περιορισμένη επίπτωση της παραβάσεως στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και τα διορθωτικά μέτρα που έλαβε αμέσως η Opel Nederland με δική της πρωτοβουλία.

41 Με τη σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο δέχτηκε ότι το βασικό ποσό των 40 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο είχε καθοριστεί για την περίπτωση της υπάρξεως και των τριών μέτρων που η Επιτροπή ισχυριζόταν ότι είχαν ληφθεί, ήταν δικαιολογημένο και είχε αιτιολογηθεί επαρκώς με την επίμαχη απόφαση. Το Πρωτοδικείο πάντως έκρινε, με τη σκέψη 200 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι το ποσό αυτό έπρεπε να μειωθεί, διότι δεν είχε αποδειχθεί η ύπαρξη του μέτρου εφοδιασμού. Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, το Πρωτοδικείο καθόρισε το βασικό ποσό, όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, σε 33 εκατομμύρια ευρώ. Με τη σκέψη 203 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι η προσαύξηση του ποσού αυτού κατά 7,5 %, στην οποία προέβη η Επιτροπή λόγω της διάρκειας των παραβάσεων, ήταν δικαιολογημένη. Κατά συνέπεια, το ύψος του προστίμου καθορίστηκε σε 35 475 000 ευρώ.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

42 Η General Motors Nederland και η Opel Nederland ζήτησαν από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος κατά το οποίο αφορά τη γενική στρατηγική περιορισμού των εξαγωγών και την πολιτική πριμοδοτήσεων της Opel Nederland και επιβεβαιώνει την επιβολή προστίμου για τους λόγους αυτούς,

— να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής κατά το μέρος κατά το οποίο δεν ακυρώθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και κατά το οποίο αφορά τη στρατηγική των εξαγωγών και την πολιτική πριμοδοτήσεων της Opel Nederland και επιβάλλει πρόστιμο για τους λόγους αυτούς,

— εν πάση περιπτώσει, να μειώσει το πρόστιμο κατά 35 475 000 ευρώ,

— επικουρικά, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου για να την επανεξετάσει σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

43 Η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την General Motors Nederland και την Opel Nederland στα δικαστικά έξοδα.

44 Με έγγραφο της 20ής Ιουνίου 2005, η General Motors Nederland και η Opel Nederland πληροφόρησαν το Δικαστήριο ότι κατόπιν της συγχωνεύσεώς τους αποτελούσαν πλέον μία και μόνη εταιρία, με την επωνυμία General Motors BV (στο εξής: General Motors).

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία της General Motors

45 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως η General Motors ισχυρίζεται ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου επιβεβαίωση της διαπιστώσεως της Επιτροπής ότι η Opel Nederland εφάρμοζε γενική πολιτική περιορισμού του συνόλου των εξαγωγών ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

46 Η General Motors υποστηρίζει, πρώτον, ότι η συλλογιστική του Πρωτοδικείου παραμορφώνει προδήλως το περιεχόμενο των πρακτικών των σχετικών με τη σύσκεψη της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, τα οποία δεν περιέχουν καμία αναφορά σε οποιαδήποτε γενική στρατηγική περιορισμού του συνόλου των εξαγωγών.

47 Η General Motors ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως, καθόσον αφενός δέχτηκε ότι η Επιτροπή δεν είχε στηρίξει τους ισχυρισμούς της στα εσωτερικά έγγραφα της Opel Nederland και αφετέρου στηρίχθηκε το ίδιο ουσιαστικά στα ίδια αυτά έγγραφα, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε γενική στρατηγική περιορισμού του συνόλου των εξαγωγών.

48 Η General Motors φρονεί, τρίτον, ότι η συλλογιστική του Πρωτοδικείου αποτελεί διάλληλο συλλογισμό. Κατά την General Motors, το Πρωτοδικείο στηρίζεται καταρχάς στην πολιτική πριμοδοτήσεων για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε γενική στρατηγική αποσκοπούσα στον περιορισμό των εξαγωγών αυτοκινήτων, ενώ στη συνέχεια στηρίζεται στη γενική στρατηγική για να αποδείξει τον περιοριστικό χαρακτήρα αυτής της πολιτικής πριμοδοτήσεων.

49 Η General Motors ισχυρίζεται τέλος ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως και παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων, καθόσον δέχτηκε, με τη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η ερμηνεία της Επιτροπής επιρρωννυόταν από το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο της συσκέψεως της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, δεν είχαν ακόμη διενεργηθεί οι λογιστικοί έλεγχοι στους αντιπροσώπους, οπότε η Opel Nederland δεν μπορούσε συνεπώς να γνωρίζει αν οι «εξαγωγείς» αντιπρόσωποι είχαν πράγματι πραγματοποιήσει πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές. Κατά την General Motors, ένας τουλάχιστον έλεγχος είχε ήδη διενεργηθεί πριν από τη σύσκεψη της 26ης Σεπτεμβρίου 1996. Εξάλλου, πριν από τη σύσκεψη αυτή είχε αποσταλεί στους αντιπροσώπους επιστολή με την οποία η Opel Nederland τους είχε ζητήσει πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τη νομιμότητα των πωλήσεων, αλλά οι αντιπρόσωποι δεν έδωσαν καμία ικανοποιητική απάντηση στην επιστολή αυτή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

50 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέα στο σημείο 51 των προτάσεών του, η General Motors, με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, επιδιώκει στην πραγματικότητα, έστω και αν προβάλλει σφάλματα στην αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, να αμφισβητήσει την ορθότητα της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών από το Πρωτοδικείο, και συγκεκριμένα να αμφισβητήσει την αποδεικτική αξία ορισμένων πραγματικών περιστατικών και εγγράφων βάσει των οποίων το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Opel Nederland είχε υιοθετήσει γενική στρατηγική περιορισμού όλων των εξαγωγών.

51 Συναφώς, από τα άρθρα 225 ΕΚ και 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του έχουν υποβληθεί, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Όταν το Πρωτοδικείο έχει εξακριβώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 225 ΕΚ, έλεγχο όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών αυτών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που έχει συναγάγει το Πρωτοδικείο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 23).

52 Το Δικαστήριο δεν είναι επομένως αρμόδιο να εξακριβώνει τα πραγματικά περιστατικά ούτε, καταρχήν, να εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία που δέχθηκε το Πρωτοδικείο σε σχέση με τα περιστατικά αυτά. Εφόσον δηλαδή η προσκόμιση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων ήταν νομότυπη και τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή των αποδείξεων και το βάρος αποδείξεως, το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμά την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, τη διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 40). Επομένως η ως άνω εκτίμηση δεν αποτελεί νομικό ζήτημα, υποκείμενο συνεπώς στον έλεγχο του Δικαστηρίου, εκτός αν συντρέχει παραμόρφωση του περιεχομένου των στοιχείων αυτών (προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 24).

53 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστούν μόνο τα επιχειρήματα με τα οποία η General Motors επιδιώκει να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων.

54 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι η παραμόρφωση αυτή πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας και να μη χρειάζεται να πραγματοποιηθεί νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (διάταξη της 9ης Ιουλίου 2004, C-116/03 P, Fichtner κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευτεί στη Συλλογή, σκέψη 34).

55 Όσον αφορά το επιχείρημα της General Motors ότι το Πρωτοδικείο παραμόρφωσε το περιεχόμενο των πρακτικών της συσκέψεως της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, καθόσον επιβεβαίωσε ότι από τα πρακτικά αυτά αποδεικνυόταν η ύπαρξη γενικής στρατηγικής περιορισμού των πωλήσεων προς εξαγωγή, δεν αμφισβητείται ότι η General Motors Nederland και η Opel Nederland ομολόγησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι από τα έγγραφα στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή, και συγκεκριμένα από τα εν λόγω πρακτικά, αποδεικνυόταν η ύπαρξη στρατηγικής περιορισμού των προς εξαγωγή πωλήσεων προς μη εγκεκριμένους μεταπωλητές, οι οποίες απαγορεύονταν από τις συμβάσεις αντιπροσωπείας.

56 Δεδομένου ότι τα πρακτικά της 26ης Σεπτεμβρίου 1996 αναφέρουν διάφορα μέτρα περιορισμού των εξαγωγών, μεταξύ των οποίων τον αποκλεισμό των πωλήσεων προς εξαγωγή από τις εκστρατείες πριμοδοτήσεων, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ νομότυπων και παράτυπων εξαγωγών, η General Motors δεν πέτυχε να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο παραμόρφωσε προδήλως το έγγραφο αυτό.

57 Όσον αφορά το επιχείρημα της General Motors ότι το Πρωτοδικείο παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων, καθόσον προσέδωσε, με τη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ορισμένη σημασία στο γεγονός ότι όλοι οι λογιστικοί έλεγχοι στους αντιπροσώπους διενεργήθηκαν μετά τις 26 Σεπτεμβρίου 1996, αρκεί η διαπίστωση ότι η κρίση του Πρωτοδικείου που περιλαμβάνεται στη σκέψη 50 δεν μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να συνιστά παραμόρφωση του περιεχομένου των αποδεικτικών στοιχείων ικανή να επηρεάσει το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ως προς την ύπαρξη της προαναφερθείσας γενικής στρατηγικής.

58 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί εν μέρει ως απαράδεκτος και εν μέρει ως αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία της General Motors

59 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως η General Motors ισχυρίζεται ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου επιβεβαίωση της διαπιστώσεως της Επιτροπής ότι η Opel Nederland είχε θέσει σε εφαρμογή, κατά παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, περιοριστικό σύστημα πριμοδοτήσεων για τις λιανικές πωλήσεις ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

60 Η General Motors υποστηρίζει, πρώτον, ότι μια συμφωνία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, παρά μόνο αν είναι πρόδηλο εκ πρώτης όψεως ότι έχει ως μοναδικό σκοπό ή ως προφανές αποτέλεσμα τον αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού. Κατά την General Motors, η πολιτική της Opel Nederland ως προς τις πριμοδοτήσεις δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τέτοιου είδους συμφωνία.

61 Δεύτερον, η General Motors ισχυρίζεται το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι η πολιτική πριμοδοτήσεων της Opel Nederland πρέπει να χαρακτηριστεί συμφωνία περιορισμού του ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, δεν μπορεί να στηριχθεί στη νομολογία στην οποία παραπέμπει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και η οποία αφορά τις απαγορεύσεις εξαγωγών ή άλλα εμπόδια στις εξαγωγές. Η υπερβολικά ευρεία ερμηνεία της εν λόγω έννοιας θα ενείχε εξάλλου τον κίνδυνο απαγορεύσεως συμφωνιών που δεν παραβλάπτουν καθόλου τον ανταγωνισμό, θα προσέκρουε στο τεκμήριο αθωότητας, αφού δεν θα υπήρχε δυνατότητα αντικρούσεώς της, και θα πρόσβαλλε το δικαίωμα ακροάσεως.

62 Τρίτον, η General Motors φρονεί ότι η σύγκριση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης μεταξύ των εγχώριων πωλήσεων και των προς εξαγωγή πωλήσεων είναι αλυσιτελής. Κατά την General Motors, αφού οι αντιπρόσωποι μπορούσαν να πραγματοποιούν κέρδη ανεξάρτητα από την καταβολή πριμοδοτήσεων και αφού ο εφοδιασμός με αυτοκίνητα δεν περιοριζόταν, η πολιτική πριμοδοτήσεων που εφάρμοζε η Opel Nederland δεν οδήγησε σε μείωση του ενδιαφέροντος των Ολλανδών αντιπροσώπων ως προς την πραγματοποίηση εξαγωγών κατά τη διάρκεια των εκστρατειών πριμοδοτήσεων. Εν πάση περιπτώσει, η General Motors ισχυρίζεται ότι, αφού οι οικονομικοί όροι για τις εγχώριες πωλήσεις εντός των Κάτω Χωρών και για τις πωλήσεις προς εξαγωγή διαφέρουν κατά πολύ, λόγω κυρίως του υψηλού φόρου που επιβάλλεται στα αυτοκίνητα στις Κάτω Χώρες, ο αποκλεισμός των προς εξαγωγή πωλήσεων από τις εκστρατείες πριμοδοτήσεων δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε αύξηση των τιμών ή σε μείωση των περιθωρίων κέρδους κατά τις πωλήσεις προς εξαγωγή σε σχέση με τις εγχώριες πωλήσεις.

63 Τέταρτον, η General Motors ισχυρίζεται ότι κακώς το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στήριξε στην πρόθεση της Opel Nederland το συμπέρασμά του περί υπάρξεως περιοριστικής συμφωνίας, κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Ο σκοπός των συμφωνιών που προβλέπονται στο άρθρο αυτό πρέπει να εκτιμάται αντικειμενικά και όχι με βάση την υποκειμενική πρόθεση ενός των μερών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

64 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 67 των προτάσεών του, αντίθετα από ό,τι υποστηρίζει η General Motors, μια συμφωνία μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει περιοριστικό αντικείμενο ακόμη και αν δεν έχει ως αποκλειστικό στόχο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά επιδιώκει και άλλους, θεμιτούς, σκοπούς (βλ. αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, προπαρατεθείσα απόφαση IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 25, της 8ης Ιουλίου 1999, C-235/92 P, Montecatini κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4539, σκέψη 122, και της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 491).

65 Επομένως, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

66 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει, όπως ορθώς υπενθυμίζει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη εκείνη, ότι, για να εξακριβωθεί αν μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο η διατύπωσή της, αλλά και άλλοι παράγοντες, όπως είναι οι σκοποί που επιδιώκονται με τη συμφωνία καθαυτή, υπό το φως μάλιστα του όλου οικονομικού και νομικού πλαισίου.

67 Μολονότι η νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης αφορά απαγορεύσεις εξαγωγών ή παρόμοιους περιορισμούς, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι μια συμφωνία διανομής έχει περιοριστικό σκοπό κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, αν εκφράζει σαφώς τη βούληση μεταχείρισης των πωλήσεων προς εξαγωγή με λιγότερο ευνοϊκό τρόπο από ό,τι των εγχώριων πωλήσεων και οδηγεί έτσι σε στεγανοποίηση της σχετικής αγοράς (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση ΙΑΖ, σκέψη 23).

68 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 72 των προτάσεών του, ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί όχι μόνο μέσω άμεσων περιορισμών των εξαγωγών, αλλά και μέσω έμμεσων μέτρων, όπως είναι τα επίμαχα στην προκειμένη υπόθεση μέτρα, εφόσον επηρεάζουν τους οικονομικούς όρους των σχετικών πράξεων.

69 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο καλώς στήριξε τη συλλογιστική του στη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

70 Υπό τις συνθήκες αυτές, η εν λόγω απόφαση δεν μπορεί ούτε να θεωρηθεί ότι δίδει, κατά παράβαση του τεκμηρίου αθωότητας ή του δικαιώματος ακροάσεως, υπερβολικά ευρύ ορισμό στην έννοια της συμφωνίας που έχει περιοριστικό αντικείμενο, όπως η έννοια αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 81 ΕΚ.

71 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

72 Όσον αφορά στη συνέχεια το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, επιβάλλεται να τονιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, για να εξακριβωθεί αν μια συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί ως απαγορευόμενη λόγω του ότι έχει ως αποτέλεσμα την αλλοίωση του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν, αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία (βλ. αποφάσεις της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψη 76, και C-8/95 P, New Holland Ford κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3175, σκέψη 90).

73 Όπως τονίζει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 74 των προτάσεών του, στην υπό κρίση περίπτωση έπρεπε να εξεταστεί πώς θα είχαν συμπεριφερθεί οι Ολλανδοί αντιπρόσωποι και πώς θα είχε διαμορφωθεί ο ανταγωνισμός στην υπό εξέταση αγορά, εάν δεν είχαν αποκλειστεί από την πολιτική πριμοδοτήσεων οι πωλήσεις προς εξαγωγή.

74 Το Πρωτοδικείο προέβη πράγματι στην εξέταση αυτή και διαπίστωσε, κυρίως με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, αφού οι πριμοδοτήσεις δεν χορηγούνταν πλέον για τις προς εξαγωγή πωλήσεις, το περιθώριο οικονομικών χειρισμών που διέθεταν οι αντιπρόσωποι για να πραγματοποιούν τέτοιες πωλήσεις είχε μειωθεί σε σχέση με εκείνο που διέθεταν για να πραγματοποιούν εγχώριες πωλήσεις.

75 Η ορθότητα του συμπεράσματος αυτού δεν αναιρείται από το γεγονός ότι, δεδομένου ότι δεν υπάρχει φορολογική εναρμόνιση, οι εγχώριες πωλήσεις στις Κάτω Χώρες και οι πωλήσεις προς εξαγωγή δεν υπόκεινται στους ίδιους όρους.

76 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

77 Τέλος, όσον αφορά το τέταρτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, κατά το οποίο το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, υπέπεσε σε πλάνη, καθόσον στηρίχθηκε στην πρόθεση της Opel Nederland να περιορίσει τον ανταγωνισμό, επιβάλλεται να τονιστεί ότι η απόδειξη της προθέσεως αυτής δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της εξακριβώσεως του αν μια συμφωνία αποσκοπεί σε τέτοιο περιορισμό (βλ. συναφώς προπαρατεθείσες αποφάσεις Miller κατά Επιτροπής, σκέψη 18, και CRAM και Rheinzink κατά Επιτροπής, σκέψη 26).

78 Αντίθετα, έστω και αν η πρόθεση των μερών δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της εξακριβώσεως του περιοριστικού χαρακτήρα μιας συμφωνίας, τίποτε δεν εμποδίζει την Επιτροπή ή τα κοινοτικά δικαστήρια να λαμβάνουν υπόψη την πρόθεση αυτή (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 23 έως 25).

79 Κατά συνέπεια, όπως άλλωστε τονίζει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 79 των προτάσεών του, ευλόγως το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε, μεταξύ άλλων, στις προθέσεις της Opel Nederland για να εξακριβώσει αν ο αποκλεισμός των πωλήσεων προς εξαγωγή από το σύστημα πριμοδοτήσεων είχε περιοριστικό σκοπό κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ.

80 Κατά συνέπεια, το τέταρτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως και, συνακόλουθα, ο λόγος αναιρέσεως αυτός στο σύνολό του πρέπει να απορριφθούν.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία της General Motors

81 Η General Motors ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, επιβεβαιώνοντας ουσιαστικά την ορθότητα του υπολογισμού του προστίμου που είχε πραγματοποιήσει η Επιτροπή με την επίμαχη απόφαση, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

82 Η General Motors φρονεί, πρώτον, ότι οι αιτιολογίες της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης σχετικά με το πρόστιμο αντιβαίνουν στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, διότι στηρίζονται σε εσφαλμένα συμπεράσματα ως προς την ύπαρξη γενικής στρατηγικής περιορισμού των εξαγωγών και ως προς το συμβατό της πολιτικής πριμοδοτήσεων με το άρθρο 81 ΕΚ.

83 Δεύτερον, η General Motors υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, εκτιμώντας ότι οι ενέργειες της Opel Nederland δεν συνιστούσαν παύση των παραβάσεων αμέσως μετά τις πρώτες παρεμβάσεις της Επιτροπής, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων.

84 Τρίτον, η General Motors ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, σε πολλές άλλες περιπτώσεις, αναγνώρισε ότι η ταχεία παύση της παραβάσεως αποτελεί ελαφρυντικό στοιχείο, το οποίο δικαιολογεί τη μείωση του προστίμου. Η General Motors παραπέμπει, μεταξύ άλλων, στην απόφαση 2002/405/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 2001, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (ΕΕ 2002, L 143, σ. 1), με την οποία έγινε δεκτό ότι η παύση της παραβάσεως πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, αλλά τρία έτη μετά την έναρξη της έρευνας και ενάμισι έτος μετά τη διενέργεια των επιτόπιων ελέγχων από την Επιτροπή, παρείχε «δικαίωμα για την αναγνώριση ελαφρυντικών στοιχείων».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

85 Επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως συνδέεται άμεσα με τα επιχειρήματα που διατύπωσε η General Motors προς στήριξη των δύο πρώτων λόγων αναιρέσεως, ότι δηλαδή το σύστημα των πριμοδοτήσεων δεν αποτελούσε παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Δεδομένου ότι τα επιχειρήματα αυτά απορρίφθηκαν κατά την εξέταση των λόγων αυτών, πρέπει συνεπώς να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

86 Όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, υπενθυμίζεται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπουν τη μείωση του βασικού ποσού του προστίμου, αν υπάρχουν ελαφρυντικά στοιχεία, όπως είναι η παύση των παραβάσεων αμέσως μετά τις πρώτες παρεμβάσεις της Επιτροπής.

87 Δεν αμφισβητείται ότι η Opel Nederland δεν έπαυσε να εφαρμόζει το σύστημα πριμοδοτήσεων παρά στις 20 Ιανουαρίου 1998, δηλαδή ένα και πλέον έτος μετά τις πρώτες παρεμβάσεις της Επιτροπής.

88 Υπό τις συνθήκες αυτές, ακόμη και αν η Επιτροπή έχει μειώσει το πρόστιμο σε μια παρόμοια περίπτωση, καλώς το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με τη σκέψη 204 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει υπόψη ελαφρυντικές περιστάσεις με την επίμαχη απόφαση.

89 Κατά συνέπεια, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως και, συνακόλουθα, ο λόγος αναιρέσεως αυτός στο σύνολό του πρέπει να απορριφθούν.

90 Δεδομένου ότι κανείς από τους λόγους αναιρέσεως που πρόβαλε η General Motors δεν είναι βάσιμος, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

91 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται και στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 118 του ίδιου αυτού κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, αν υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η General Motors ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει την General Motors BV στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)